

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди
Природничий факультет
Міністерство науки і вищої освіти Республіки Польща
Поморська академія у Слупську
Інститут біології та Наук про Землю
Третя міжнародна конференція молодих учених

Третя міжнародна конференція молодих учених
**ХАРКІВСЬКИЙ ПРИРОДНИЧИЙ
ФОРУМ**

Харків, 2020 року

УДК 502]37.091.3:613
ББК 20+74.00

За загальною редакцією
доктора біологічних наук Т.Ю. Маркіної
доктора біологічних наук Д.В. Леонтєєв
Затверджено Вченою радою
природничого факультету
Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди
(протокол №8 від 11.03.2020)

Третя міжнародна конференція молодих учених: Харківський природничий форум (15-16 травня 2020 р., м. Харків) / за заг. ред. доктора біологічних наук Т.Ю. Маркіної, доктора біологічних наук Д.В. Леонтєєва. – Харків : ХНПУ, 2020. – 265 с. У збірці представлено матеріали науково-практичної конференції метою якої було об'єднання молодих науковців з країн Центральної та Східної Європи для обміну досвідом та натхненням, проведення плідних дискусій та налагодження сталого співробітництва у галузі природничих наук та освіти. Представлені роботи висвітлюють сучасний стан та перспективи розвитку природничої науки і освіти та присвячені актуальним проблемам сучасної біології, спеціальної психології та педагогіки здоров'язбереження.

Для біологів та екологів широкого профілю, викладачів, аспірантів і студентів вищих навчальних закладів.

Редколегія: Ю.Д. Бойчук д.п.н., професор, Т.Ю. Маркіна д.б.н., професорка, І.А. Іонов д.с.н., професор, Д.В. Леонтєєв д.б.н., професор, О.М. Свєчнікова д.х.н., професорка, Л.П. Харченко д.б.н., професорка, Л.Є. Перетяга, д.п.н., професорка, А.Б. Чаплигіна, д.б.н., професорка, Г.Ткаченко, к.б.н., О. Олександрович, д.б.н., професор, Т.Є. Комісова, к.б.н., професорка каф., В.Є. Коваленко, к.п.н., О.В. Твердохліб, к.б.н., с.н.с.

Відповідальність за зміст опублікованих матеріалів несуть їх автори.
УДК 502]37.091.3:613
ББК 20+74.00

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди, 2020

Єрмачкова Д. О. ДОСЛІДЖЕННЯ СХИЛЬНОСТЕЙ НЕПОВНОЛІТНІХ ДО ВЖИВАННЯ ЛЕГКИХ АЛКОГОЛЬНИХ НАПОЇВ	101
Єрмачкова Д.О., Должко Ф.Н. ВПЛИВ ЗАНЯТЬ СПОРТИВНИМ ОРІЄНТУВАННЯМ НА РОЗВИТОК ВИТРИВАЛОСТІ В ПОЛЬОВИХ УМОВАХ СТУДЕНТІВ З БІОЛОГІЧНОЮ СПРЯМОВАНІСТЮ В НАВЧАННІ	103
Забеліна Г. Д. ВИКОРИСТАННЯ КАЗКОТЕРАПІЇ В ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ	105
Зінов'єва О.В. НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ФУНКЦІОНАЛЬНОСТІ ЛОБНИХ ВІДДІЛІВ МОЗКУ	108
Івахненко О.В. ЗАСТОСУВАННЯ СМАРТФОНІВ ТА ПЕРСОНАЛЬНИХ КОМП'ЮТЕРІВ ДЛЯ КОЛОРИМЕТРИЧНИХ ТА СПЕКТРОФОТОМЕТРИЧНИХ ВИМІРЮВАНЬ	112
Камериста В.Ю. ДОСЛІДЖЕННЯ УВАГИ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З РІЗНОЮ ФУНКЦІОНАЛЬНОЮ АСИМЕТРІЄЮ ПІВКУЛЬ ГОЛОВНОГО МОЗКУ	116
Кардаш Є.С. КОМАХИ-ФІЛОФАГИ У ЛІСОПАРКОВИХ НАСАДЖЕННЯХ ХАРКОВА.....	119
Карпенко В.В. СПОСОБИ ВИМІРЮВАННЯ АРТЕРІАЛЬНОГО ТИСКУ У СТУДЕНТІВ, ЙОГО ВІКОВІ ЗМІНИ ТА ПРОФІЛАКТИКА .	123
Катріч А. М. ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЗАТРИМКИ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ	127
Кіпоть Л.І., Дрожик Л. В. ЕМОЦІЙНА РЕГУЛЯЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	129
Ковальова А.А. ОЦІНКА ВІДНОВНИХ ПРОЦЕСІВ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ ПРИ НАВАНТАЖЕННІ.....	132
Ковальова Д.А. ОСНОВИ БІОЕТИЧНИХ ЗНАНЬ І НАШЕ СЬОГОДЕННЯ.....	135
Комір С.М. ЛОГОПЕДИЧНА РИТМІКА В СИСТЕМІ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	138
Комкова О.М. ДОВІЛЬНА УВАГА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ НАВИЧКИ ПИСЬМА У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	140
Корольова В.С. ВПЛИВ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПОВЕДІНКУ ДІТЕЙ І ПІДЛІТКІВ	143
Короткий А.Д. ВПЛИВ МУТАЦІЙ, ЩО ЗМІНЮЮТЬ СТРУКТУРУ ЕНДОСПЕРМУ, НА ЕЛЕМЕНТИ СТРУКТУРИ ВРОЖАЮ КУКУРУДЗИ.....	147
Костенко В.А. ФОРМУВАННЯ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗНМ ІІ РІВНЯ У ПРОЦЕСІ СКЛАДАННЯ РОЗПОВІДІ ЗА СЮЖЕТНОЮ КАРТИНОЮ.....	148

Отже, з огляду на історичний аспект дослідження проблеми, затримка психічного розвитку у дітей, це одна з найбільш розповсюджених форм психічної патології дитячого віку. Затримка має тимчасовий характер, за умови ранньої діагностики дітей з ЗПР та створенні для них спеціальних умов навчання, виховання, та корекційної допомоги.

Список використаних джерел

1. Войтко В. В. Можливості інклюзивної освіти дітей із затримкою психічного розвитку //Формування готовності педагогічних працівників до роботи з дітьми з особливими потребами в умовах інклюзивного навчання : тематичний збірник праць / упоряд. А. А. Волосюк, Н. А. Басараба, С. С. Козловська; за заг. редакцією А. О. Лавренчука. Рівне : РОППО, 2014. – 343 с.
2. Іляшенко Т. Д. Чому їм важко вчитися? Діагностика і корекція труднощів у навчанні молодших школярів, Київ: Початкова школа, 2003. 128 с.
3. Никишина, В. Б. Практическая психология в работе с детьми с задержкой психического развития: пособие для психологов и педагогов. М.: ВЛАДОС, 2004. - 126с
4. Удич З.І. Основи інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник.Тернопіль: КІЦ «ПРІНТ- ОФІС», 2015 – 378с.
https://www.academia.edu/40385930/Удич_З.І._Основи_інклюзивної_освіти_навчально-методичний_посібник._Тернопіль_КІЦ_ПРІНТ-ОФІС_2015._378_с
5. Науковий часопис. Корекційна педагогіка УДК: 376-056.36:159.97
Снісаренко О. І. Психологічні та педагогічні особливості інтегрованих учнів із затримкою психічного (електронний ресурс
<http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/16611/1/Snisarenko.pdf>)
6. Предметно-розвиваюче середовище в днз Електронний ресурс
<https://studfile.net/preview/2426014/page:3/>

Кіпоть Л. І., Дрожик Л. В. ЕМОЦІЙНА РЕГУЛЯЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди

Дослідження системи емоційної регуляції навчально-пізнавальної діяльності має велике значення для розробки нових технологій навчання, які забезпечать активне включення емоційної сфери молодших школярів у навчальний процес, що сприятиме формуванню їх здатності до успішного навчання та ефективної реалізації потенціалу особистості.

Проблемі емоційної регуляції присвячені дослідження О. Атемасової, М. Боришевського, В. Вілюнаса, Н. Капітоненко, Л. Крюкової, Я. Рейковського, О. Чебикіна. На думку вчених, емоційний компонент є

провідним у процесі формування особистості і виступає формою ціннісного засвоєння світу [1; 2; 5; 6].

Дослідник О. Чебикін вважає, що постійний потік інформації призведе до інтенсифікації процесу навчання і витісненню з його змісту позитивних емоційних компонентів, потенційні можливості емоцій учнів недостатньо враховуються на практиці. Все це посилює негативні явища, які ми спостерігаємо в сьогодишньому навчанні: неприйняття багатьма школярами навчання в традиційній формі, негативний вплив на їх психічне здоров'я, збільшення несприятливих проявів в емоційному розвитку школярів [6].

Емоції впливають на процес пізнання молодших школярів. Вони можуть вибірково сприяти одним пізнавальним процесам і гальмувати інші. Цю особливість потрібно враховувати при організації навчально-пізнавальної діяльності учня.

Молодший школяр перебуває в емоційно нейтральному стані, реагує на предмети залежно від їх значущості, при цьому чим важливішим для нього є той чи інший чинник (предмет, його властивість), тим краще він сприймається.

Емоції помірного й високого ступеня інтенсивності викликають дуже виразні зміни в пізнавальних процесах, зокрема, в учня з'являється сильна тенденція до сприйняття, пригадування тощо тільки того, що відповідає домінуючій емоції. При цьому зміст сприйманого, мнемічного й розумового матеріалу підсилює й усталює емоцію, що, у свою чергу, ще більше зміцнює тенденцію до зосередження на змісті, який викликав цю емоцію. Тому, як правило, безуспішними виявляються спроби вплинути на сильні емоції за допомогою угод, пояснень та інших способів раціонального впливу.

Емоційне збудження дитини поліпшує виконання більш легких завдань і ускладнює виконання більш важких. Але при цьому позитивні емоції, пов'язані з досягненням успіху, зазвичай сприяють підвищенню, а негативні, пов'язані з неуспіхом, - зниженню рівня виконання діяльності, навчання; коли успіх викликає емоції великої сили, то процес діяльності порушується, але у випадку, коли успіх досягається ціною особливих зусиль, можлива поява втоми, що погіршує якість діяльності; коли неуспіх настає за серією успіху, він може викликати короткочасне підвищення рівня виконання діяльності; позитивна емоція сприяє кращому, а негативна – гіршому виконанню діяльності, у результаті якої ці емоції виникли [2].

В молодшому шкільному віці інтенсивно розвиваються інтелектуальні почуття. Пізнання у процесі навчальної діяльності пов'язане з подоланням труднощів, успіхами й невдачами. У дітей виникають різноманітні почуття: подив, сумнів, радість пізнання, що веде до успіху в навчальній діяльності, виникає жага до знань, почуття нового.

Задача педагога створити умови до постійного процесу пізнання, щоб дитина відчувала потребу у навчанні, була задоволена своєю діяльністю. Для цього важливо спиратися на яскраві уявлення, наочність, щоб радість і

задоволення виникали під час проникнення дитини в суть фактів, у причинно-наслідковій залежності.

Ми погоджуємося з Л. Крюковою, що гарна успішність, засвоєння шкільних норм поведінки, відсутність проблем у спілкуванні, емоційне благополуччя вважаються критеріями ефективної адаптації до шкільного навчання. Під впливом певного ряду факторів може сформуватися дезадаптація. Вона характеризується негативним емоційним відношенням до школи, високим рівнем тривожності, підвищеною емоційною лабільністю, низькою працездатністю, руховим розгальмуванням, труднощами спілкування із вчителями й однолітками [1].

Тому корекційні програми потрібно будувати на діагностичній основі. Для дослідження емоційної сфери молодших школярів можна використовувати такі методики: анкета для оцінювання шкільної мотивації та рівня адаптації дитини до школи за Н. Лускановою; кольорово-малюнковий тест, розроблений А. Прохоровим і Г. Генінгом, призначений для діагностики психічних станів молодших школярів у ході навчальної діяльності, контролю втомлюваності та навчального настрою дітей початкових класів, розвитку творчої уяви; тест шкільної тривожності Філіпса; проєктивна методика «Школа тварин» С. Панченко, яка передбачає вивчення процесу адаптації до школи, виявлення шкільних неврозів на ранній стадії розвитку; методика «Незакінчені речення» Л. Пономаренко, де визначаються наявні труднощі, зони конфлікту, ціннісні орієнтації учнів тощо [3; 4].

Регулювання емоційного стану молодших школярів можливо через використання різних прийомів, а саме арт-терапії, казкотерапії, дихальних практик, які спрямовані на формування умінь і навичок емоційної регуляції та сприятимуть створенню доброго настрою, впевненості, оптимізму.

Арт-терапія полягає у творчому самовираженні учня за допомогою живопису, музики, танцю, ліплення, театру; казкотерапія створює умови розвитку самосвідомості та вміння взаємодіяти з однолітками; дихальні практики дозволяють узгодити розумовий та фізичний стани.

Отже, нереалізований емоційний потенціал учнів у традиційному навчанні обумовлений неспівпаданням бажань, які вони відчують на різних етапах навчально-пізнавальної діяльності. Вчителю потрібно створити такі умови, які будуть забезпечувати емоційну регуляцію навчальної діяльності на рівні емоційності дидактичного матеріалу, корегування ситуативних емоцій учнів, зміни функціональних станів школярів, а це - раптовість, яскравість, контраст і відчуття успіху у процесі пізнання.

Список використаних джерел

1. Крюкова Л. В. Корекція емоційної сфери молодшого школяра як основного чинника адаптації у соціумі. Психологія : реальність і перспективи : збірник наукових праць РДГУ. Вип 2. 2013. – С. 102-105.

2. Проблеми розвитку та корекція емоційної сфери молодших школярів / упоряд. О. А. Атемасова . Х. : Вид-во «Ранок», 2010. – 176 с.
3. Рогов Е. И. Настольная книга практического психолога : учеб. пособие / Е. И. Рогов. - В 2 кн. – 3-е изд. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – Кн.1: Система работы психолога с детьми разного возраста. – 384 с.
4. Туріщева Л. В. Настільна книга шкільного психолога : навчально-методичний посібник для вчителя / Л. В. Туріщева. Х. : Вид. група «Основа»: «Тріада+», 2008. – 256 с.
5. Чебикин О. Структура, зміст та особливості емоційної регуляції пізнавальної діяльності школярів. Психологія і суспільство : Український теоретико-методологічний соціогуманітарний часопис. - № 4 (66). – 2016. – С. 76-88.
6. Чебыкин А. Эмоциональная регуляция учебной деятельности : дис. ... докт. психолог. наук : 19.00.07 / А. Чебыкин. – Одесса, 1991. – 339 с.

Ковальова А.А.

ОЦІНКА ВІДНОВНИХ ПРОЦЕСІВ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ ПРИ НАВАНТАЖЕННІ

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Значна розповсюдженість серцево-судинних захворювань серед молоді, летальні випадки на уроках фізкультури від серцево-судинної недостатності [1,2] зумовлюють актуальність нашого дослідження.

Для визначення адаптації серцево-судинної системи до різних за інтенсивністю та тривалістю фізичних навантажень застосували пробу С. П. Летунова [2]. У дослідженні взяли участь учні 10-11 класів (16-17 років) Великобабчанського навчально-виховного комплексу Чугуєвського району Харківської області. Учні були розподілені на дві групи. До першої групи увійшли юнаки, що регулярно займаються спортом (15 учнів), які тричі на тиждень відвідують спортивні секції, до другої групи – юнаки, що не займаються спортом (28 учнів).

Спочатку досліджено показники серцево-судинної системи учнів у стані спокою. Суттєвої різниці показників артеріального тиску, ЧСС, ударного об'єму крові (УОК) і хвилинного об'єму крові (ХОК) при цьому стані у старшокласників обох груп не виявлено.

Після проведення першої частини проби С.П. Летунова, що включала в себе 20 присідань за 30 секунд середній показник систолічного тиску (СТ) збільшився у юнаків-спортсменів на 33 мм.рт.ст і дорівнював $151 \pm 3,4$ мм. рт.ст.; у юнаків, що не займаються спортом – на 19 мм.рт.ст. і становив $126 \pm 2,3$ мм.рт.ст. Відновлення вихідних показників СТ відбулося на 3-тій хвилині у кожній досліджуваній групі, що відповідає нормі. Після 20